

Evrâk-ı Eyyâm'da Mizahî ve İronik Yaklaşımlar

Ironical and Rumorous Approaches in Evrâk-ı Eyyâm

Maksut YİĞİTBAŞ*

Öz

Tanzimat edebiyatının ikinci nesliyle başlayan ve bireyin merkeze alındığı edebiyat Servet-i Fünun topluluğunca da sürdürülür. Şiirden tiyatroya değin bütün edebî türlerde toplum yerine ferdin ön planda olduğu bu evre II. Meşrutiyet'e kadar devam eder. Bu edebiyatın önde gelen eleştirmenleri Ahmet Şuayp ve Hüseyin Cahit olmasına karşın Tevfik Fikret ve Cenap Şehabettin de tenkidi yazılar kaleme alırlar. Cenap Şehabettin edebiyat tarihlerinde daha çok şairliği ile ön plana çıkan bir sanatçı kimliğine sahip olmasına karşın düzyazı alanında da büyük bir kabiliyet gösterir. Bunda edebiyat dehası etkilidir. Deneme kıvamında kaleme aldığı Evrâk-ı Eyyâm'daki yazılarının pek çoğu gülen düşünce özelliği taşır, bu nedenle de mizahî ve ironik yaklaşıma sahiptirler. Sosyal ve edebî konulu bu denemelerde, Cenap Şehabettin'in kelimeleri kullanmadaki ustalığı, üslubu ve yaklaşımları yüksek sanatçı kimliğine ayna olurlar.

Anahtar Kelimeler: Cenap Şehabettin, eleştiri, mizah, ironi, edebiyat.

Abstract

The literature, which started with the second generation of the Tanzimat literature in which the individual was taken to the center, was also maintained in the Servet-i Fünun community. In many literary genres, the individual became the major focus rather than the society. This tendency continued until II. Constitutional period. Despite the fact that the leading critics of this literature were Ahmet Şuayp and Huseyin Cahit, Tevfik Fikret and Cenap Şehabettin also wrote critical writings. Cenap Şehabettin showed a great ability in the field of prose literature although he was generally recognized as a poet in the histories of literature. His literary genius was influential in this respect. Many of the writings in the Evrâk-ı Eyyâm, which he wrote in essay forms, had an ironic and humorous approach because of his comedic thought. In these essays on

* Dr. Öğr. Üyesi Maksut Yiğitbaş, Ahi Evran Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi.

social and literary subjects, Cenap Şahabettin's mastery, approach and style in using words become mirror to his high artist's identity.

Keywords: *Cenap Şehabettin, criticism, humor, irony, literature.*

Tanzimat'ın ilanından yaklaşık yirmi yıl sonra dönemin edebiyatçıları, devrin şartlarına bağlı olarak sosyal dokuya temas edip şiirden eleştiriye değin birçok edebî alanda, sosyal boyutlu eserler ortaya koyarlar. II. Abdülhamit'in 1876 tahta çıkışıyla birlikte edebiyatçılar ilgilerini toplumsal bireylerle dönüştürürler. Bu değişimde Tanzimat edebiyatının ikinci nesli olan Abdülhak Hamit, Samipaşazade Sezai ve Recaizade Mahmut Ekrem'in kişisel özellikleri de etkili olur. 1896 yılında, Servet-i Fünun dergisi çevresinde bir araya genç şair ve yazarlar ilhamlarını, kendilerinden önceki kuşaktan, özellikle de Üstat Ekrem'den alırlar. Tevfik Fikret'in önderliğinde gelişme gösteren bu edebî hareket 1901 yılında sonlanır ancak sanatçıları, edebiyat anlayışlarını uzun süre, II. Meşrutiyet'e kadar devam ettirirler. Bundan ötürü Orhan Okay, II. Abdülhamit'in 1876'da tahta çıkışıyla başlayıp hürriyetin ilanı olarak adlandırılan 1908'e değin devam eden edebiyatın benzer özellikler taşıdığı bu evreye II. Abdülhamit dönemi Türk edebiyatı adlandırmasını teklif eder.¹

Edebiyat anlayışlarında sadece bireyi ve kendi benlerini merkeze alan Edebiyat-ı Cedideler, edebî faaliyetlerinin hemen tamamında estetizmi ilke edinirler. Bu yaklaşımlarını büyük ölçüde tenkidî yazılarında da sergilerler. Topluluğun pek çoğu tarafından ortaya konulan eleştirel yazıları iki kategoride düşünmek gerekir:

a- Edebiyat anlayışları hakkındaki eleştirel yaklaşımlara verdikleri cevaplar, Dekadanlar tartışması ve Hüseyin Cahit'in Kavgalarım'da bir araya getirdiği polemikler.

b- Ahmet Şuayp'ın Hayat ve Kitaplar yazıları ile Tevfik Fikret'in Musahâbe-i Edebiyye'leri, Hafta-yı Edebiyeleri ve Mehmet Rauf'un polemikten uzak, daha çok edebiyat bahisli yazıları.

Servet-i Fünun yazar ve şairlerinin önemli bir kısmı II. Meşrutiyet'ten sonra bireyden, kendi benlerini merkeze almaktan büyük ölçüde uzaklaşarak toplumsal konularda yazmaya başlar; dilde sadeleşme yoluna giderler. Ancak bu edebiyatın nesrinde ve şiirinde etkileyici sanat üstünlüğüne sahip olan iki kalem, Cenap Şehabettin ve Halit Ziya Uşaklıgil hem dil hem de sanat anlayışlarından ödün vermezler. Halit Ziya, özellikle hikâyelerinde estetik dil ve üsluba sahip pek çok hikâyesini 1908'den sonra kaleme alır. Cenap, şiirden önemli ölçüde uzaklaşmakla birlikte düzyazılarında sanatkârane bir edayı,

1 Prof. Dr. Orhan Okay, *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013, s.132.

Edebiyat-ı Cedide'nin topluma yönelik bakış açısını, melankolisini sürdürür. Mehmet Kaplan, onun karamsar ruh halini etkisinden kurtulamadığı II. Abdülhamit yönetimiyle ilişkilendirir: “Uzun istibdat yılları içinde derin bir melankoliyi yaşayan bu ruh, gittikçe bedbinleşmiş ve kâinatı siyah görmeğe başlamıştı.”²

Cenap Şehabettin'in sanat anlayışı alışlageldik Türk şiir ve düzyazı geleneğinden farklıdır. Şiirde Fransız simbolistlerine yakın, Batılı ve elitist bir şiir anlayışında olan şairin yazıları daha çok sanatçı kimliğine, nevi şahsına münhasır bir üslup ve dile sahiptir. Hasan Akay, bu nesrin pek çok açıdan devrine nispetle ileri seviyede olduğunu belirtir.³ 1908 ile 1918 yılları arası Cenap'ın gazete yazılarından oluşan Evrâk-ı Eyyâm, onun edebiyat, toplum, kadın ve aşk üzerine görüşlerinin; hayat felsefesinin yer aldığı bir eserdir. Bu yazılar ünlü şairin “Sanâyi'-i nefisede fayda aranmaz.”⁴ anlayışının nesrine yansımaları olarak düşünülmelidir. Durum böyle olunca eleştirel yazılarında, polemikçi ya da sıradan tenkitten uzak durur. Güç beğenir ve meselelere eleştirel bakar, buna bağlı olarak da kara mizaha ve ironiyi başvurur. Toplumdan uzak, belirli bir zümrenin ortak yaklaşım ve algısına hitap eden ironinin elitist ve dışlayıcı yönü vardır, bu özelliğinden ötürü ‘söylem topluluğu’na ihtiyaç duyduğunu belirten Oğuz Cebeci, “ironinin aristokratik, bu yüzden de anti-sosyal bir entelektüel tavır olarak değerlendirilmesi söz konusu olmuştur.”⁵ ifadelerini kullanır. Ironinin bu vasfı seçkin bir edebiyat anlayışına sahip olan Cenap'a cazip görünür.

Güzelliği, sanatının gayesi yapan bir sanatçı olarak Elhân-ı Şitâ şairi, güzel olmayan hemen her şeye, özellikle de insan ve toplum davranışına eleştirel ve yergiyle yaklaşır. Bir estet olarak eleştirisini çoğunlukla mizah ve ironi biçiminde gerçekleştirir. Bu yaklaşımı ironinin kullanım amacıyla örtüşür. Çünkü: “ironi öncelikle retorığe ait bir araç olarak, konuşmacının sözlerini kuvvetlendirmeye yarar. Bunun dışında, satire ait bir araç olarak bireysel ve toplumsal zaafı teşhir etmekte kullanılır. Üçüncü amaçsa, okuyucuya bazı konularla ilgili bir ‘farkındalık’ kazandırmaktır.”⁶ Bir şeyi vurgulamak ve ona dikkat çekmek için esprili biçimde o şeyin tersini söylemeye dayanan ironi bazen de davranışsal olarak yapılır. Kızılacak, sinirlenecek bir duruma gülmek gibi. Böyle bir durumda olumsuz duruma ve bunu sergileyen kişiye karşı acı bir eleştiri yöneltmiş olur. Cenap, mizahın felsefesinde bir davranışa aksiyel verilen cevabın daha etkili olduğunu düşünür. Felsefe-i Mizah başlıklı yazısında, mizah yazarlarına böylesi bir ironik tavır tavsiye eder:

2 Prof. Dr. Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri I, Tanzimat'tan Cumhuriyete*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1991, s.106.

3 Cenab Şehabeddin, *Evrâk-ı Eyyâm*, Timaş Yayınları, Yayına Hazırlayan Yrd. Doç Dr. Hasan Akay, İstanbul, 1998, s. 9.

4 Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 222.

5 Oğuz Cebeci, *Komik Edebi Türler*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2008. S. 297.

6 Cebeci, a.g.e., s. 307.

“İşte mizah gazetesi, bu kusurlara tutulmuş karşı kurulmuş bir darağacıdır. Müteâsirleri mizah-nüvislerin kalem ve fırçaları teşhir eder ve kakhaha-i umûmiyye kırbaçlar. Zira, meselâ tekzip edemeyeceğimiz bir yalancıya karşı -hiç şüphe yoktur ki- tebessüm bir çimdik, hande bir tokattır.”⁷ Kendisi bu ironiyi sözcüklerle yapar. Kadim Yunan’dan bu yana gülmeye neden olan mizahın da muhatabını küçük görmeden kaynaklandığı bir gerçektir. Eflâtun ve öğrencisi Aristo, gülmeyi mizahın diğer bir şekli alaysılamanın türü olarak kabul ederler.⁸ İslâm dininden önemli ölçüde beslenen Türk kültüründe de gülme hoş karşılanmaz, bunun yerine tebessüm tercih edilir. Şaka sözcüğü yerine de latife kelimesi tercih edilir. Dişlerin görünecek şekilde gülme ayplanır.

Mizahî yaklaşım ve ironi Cenap Şehabettin’in yaklaşım açısından Evrâk-ı Eyyâm’da pek çok kesitler bulunur. Konu edebiyat olunca, eleştirel yaklaşımlara örnek oluşturan kesitler çoğalır. Aşağıda vereceğimiz örnekte, içinde yaşanan topluma göndermeler içeren ironik dokundurmelerde, edebiyatın ve sanatçı kimliğe sahip olmanın, Türk kamuoyunca anlaşılmamasından yakınılır. İronik dille de yerilir: “Oğlum, çocukluğumda çiçek toplar, kelebek kovalardım; aldırın olmadı... Bu sû-i terbiye neticesi olarak tarık-i edebiyâtta sapmış bulundum; gönül istemezdi ki sende bir cünha-kâr-ı nazm ü nesr olasın... Sapanla toprağı sürmek dururken kalemle kâğıdı boyamak nene lâzımdı! Fakat maa’t-teessüf görüyorum: Redîü’t-tabîa bir maraz gibi isti’dâd-ı inşâd dimağında ilerliyor. Musâhabâtmızın kısm-ı a’zamı hâh u nâ-hâh edebî olacak... İşte bu mektubum birkaç sualine cevaptır...”⁹

Hayat, sanat, dil ve kendi sanatı hakkında görüşlerini dile getirdiği yazılarının önemli bir kısmı kadınlar ve aşk üzerinedir. Mutlak bir ahlâkçı anlayışına sahip olan Tevfik Fikret, aşka ve kadınlara ne kadar mesafeli ise Cenap Şehabettin o kertede kadınlara ve aşka ilgilidir. Şiirlerini ve sanatını besleyen güzelliğin canlı halini, onlarda bulur. Hayat ve kadınlar bağlamındaki mizahî ve ironik tespitlerine vecizelerinde, Tiryaki Sözler’de yer verir.¹⁰ O, daha çok kendi sanatına ve Servet-i Fünun edebiyatına yapılan saldırılara çoğu kara mizah olan, ironik cevaplar verir.

Şinasi ve Namık Kemal nesliyle başlayan, Tanzimat’ın ikinci kuşağı döneminde kesintiye uğrayan Yeni edebiyatta millileşme ve sade dil anlayışı, XX. Yüzyılın başlarında, Genç Kalemler tekrar hayat bulur. Balkan Savaşları ve peşi sıra I. Dünya Savaşı, sosyal edebiyat anlayışının gelişmesine sosyal ve siyasî zemin hazırlar. Bu edebiyatın önde gelen sanatçı ve ideologları, Ömer Seyfettin başta olmak üzere Ali Canip ve Ziya Gökalp’tir. Cenap

7 Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 65.

8 Çiğdem Usta, *Mizah Dilinin Gizemi*, Akçağ Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2009, s. 83.

9 Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 222.

10 Prof. Dr. Mehmet Törenek, *Yazar Eser İlişkisi Bağlamında Cenap Şahabettin ve Tiryaki Sözleri*, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Prof. Dr. İbrahim Kavaz Özel Sayısı, Yıl: 4, Sayı: 24, Mart 2016, s. 13.

Şehabettin, edebiyatın millileşmesine ve sosyal faydacılığına karşıdır. Ona göre edebiyat sadece ferdi his ve düşüncelere hizmet etmelidir; bunun dışında bir edebiyatın gerçekçi, edebiyatçıların da samimi olamayacağını belirtir ve bu hareketi ironik bir dille eleştirir: “İ’tilâf-ı anâsır, ittihâd-ı İslâm, ictimâ’-ı etrâk, hep bunlar siyâseten pek parlak fikirler olabilir; fakat edebiyat ile meşgul olduğum sırada kâffesi endişe-i san’atıma yabancısıdır. Menâfi’-i siyâsiyye icabıdır... Şiirde güzellikten başka gaye arayamam. Âsâr-ı san’at –güzel bir çiçek, Venüs’ün bî-nazîr sînesi, Caruso’nun sesi gibi- bana zevk vermeli nasihat değil, hamiyet hiç... Edebiyattan maksat ancak edebiyat olabilir. Nasıl ki ahlâkiyâtta yalnız ahlâkiyât kastediliyor. Nazm ü nesr perî-i melâhatin iki tatlı dudağıdır; bana “Hülâgû’yu, kan kokusunu, cehl ü vahşeti sev!” demez. Hülâgû babam olsa bile... Çamur, velev ki vatanın çamuru olsun, yine çamurdur; hubb-i vatan başka, selâmet-i zevk başka... Ve bunlardan biri behemehal diğerini taretmez. Ben vatanımı da severim, güzel âsârı da severim; ve isterim ki vatanım güzel âsârın mevtini olsun.”¹¹

‘Yeni Lisan’ makalesi, Millî edebiyatın manifestosu niteliğini taşır. Bu tarihî yazıda Servet-i Fünun edebiyatçıları ‘eskiler’ olarak adlandırılır, sert bir üslup ve dille yerilir. Onlara yöneltilen eleştiriler Yeni Lisan’la da sınırlı kalmaz. Millî ve yeni bir edebiyatın inşası için gerçekleştirilen bu olumsuz yaklaşımlar, Fecr-i Ati ile varlığını bir anlamda sürdüren Edebiyat-ı Cedide’yi tamamen bertaraf etmeyi hedefler. Böylece hem edebiyatı ferdiyetçi idrak edenlerden kurtulmayı hem de kendi edebiyat anlayışlarının kamuoyunca bilinmesini sağlamaya çalışırlar. Nitekim bu çabalarında, dönem koşullarına bağlı olarak önemli ölçüde başarılı olurlar. Zira Ahmet Haşim dışında, neredeyse bütün Fecr-i Ati nesli Millî edebiyata yönelirler. Refik Halit Karay ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu bu isimlerin önde gelenleridir.

‘Yeni Lisan’ makalesiyle birlikte başlayan dilde sadeleşme ilgi görür. Genç Kalem dergisinde yayımlanan şiir ve hikâyelerin başlarına ‘Yeni Lisanla Yazılmıştır’ notları düşülür. Eskiler olarak suçlanan Edebiyat-ı Cedide sanatçıları, dillerinden ve Fransız edebiyatıyla sıkı bağlarından ötürü eleştirilir. Cenap Şehabettin, Evrâk-ı Eyyâm’daki bazı yazılarıyla bu polemiklere cevap verir. Onlardan birinde, Ali Canip’e ithafen yazdığı Cevabnâme’de kendilerine yöneltilen eleştiriye kara mizah biçiminde bir üslupla cevap verir: “Aziz yavrum, cihân-dîde bir zat demiş ki: Üdebâ, aslahahümü’l-lâhü ecmaîn, kurtlara benzerler: En körpesi en sivri dişli olur! Bu sözün isabetini bir kere de zât-ı ferzendâneniz ispat etmiş oldunuz. Bizim gibi kırılacak postu kalmayan kûsfendân-ı kalem o kadar şiddet-i sibâ’âne ile hırpalanır mı? ‘Yeni Lisan’ı müdâfaa kasd-i zâhiriyle neşrettiğiniz iki makalede başlıca üç fikir görüyorum...”¹²

Aynı yazıda Yeni Lisan hareketini ‘yalı argosu’ olarak değerlendiren Elhân-Şîta şairi, bu dille yapılacak edebiyatın sokak ve pazar dilinden farksız

11 Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 222- 223.

12 Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 142.

olacağını belirtir. Tenkitte asıl konunun edebiyat olduğunu ifade eder ve şahısları hedef alan yaklaşımları doğru bulmaz: “Enderun argosuna nispetle lisân-ı cedîdinizin daha tabîi olduğunu iddia ediyorsunuz. Bu iddianızdan haberdar olalı dikkat ediyorum: Fi’l-hakika tramwaylarda, Pazar yerlerinde falan hep ‘Yahılar argosu’ konuşuluyor: Daha dün Selanik’te gözünü açan bir Esperanto için işte ümidin fevkinde bir sür’at-i intişâr! Fakat benim bildiğime göre edebiyat üdebâ herkese güzel söylemeyi öğretecekti, ‘Genç Kalemler’ istiyor ki herkes gelişi güzel söylemeyi öğrensin... Fakat maa’t-teessüf Yahılar argosunun hâmilîleri arasında Vardar yelinden büyük ikramiye umanlarla dün Rusya’dan gelmiş mini mini bir saksı içinde bir avuç Osmanlı toprağına bir damla su vermemiş iken bugün bize hamîyyet-i Osmâniyye dersi verenler var... bâki bahsi bırakıp şahıs ile meşgul olursanız size de diyeceğim budur: Paso!”¹³

Necip Fazıl’ın Büyük Doğu sayfalarında, 1940’lı yıllarda kurduğu Edebiyat Mahkemeleri’nin benzerlerine Evrâk-ı Eyyâm’da rastlarız. Edebiyat Mahkemeleri’nde daha çok kişiler yargılanır ve hükümler verilirken kişilerden daha çok edebiyat ve edebiyat dışı mevzulara değinilir. Bu yazıların ilki ‘Zâviye-i Felâsife’ başlığını taşır. Burada değerlendirme kurulunun üyeleri fizikî ve tinsel olarak betimlenir, okuyucu nezdinde yetkinlikleri ortaya konulur. Oluşturulan ‘zâviyede’ her biri ayrı bir yazının başlığı olan Aşk ve Kadın, İzdivaç, Edebiyat mevzuları irdelenir. Değinilerde zaman zaman mizaha ve ironik dile başvurulur. Özellikle Edebiyat başlığında kullanılan dil, ironin nazik dokundurmalarını aşırıp kara mizaha dönüşür. Edebiyat-ı Cedide’yi küçültücü yaklaşımlara kurul üyelerince cevaplar verilir, Genç Kalemler ile başlayan Millî edebiyat hareketi ağır bir dille eleştirilir. “... Vâcid mukabele etti:- Muâsırlarınız, değil mi, en yaşlısı on beşi geçmeyen şairler...

- Evet, hayatları taze, fakat nâsiyelerinde kurûn-ı vustâ buruşukları var... Yeni Kalemler onların fersûdeliğini, boşluğunu, hiçliğini gösterdi. Namaları üstündeki nikâb-ı kizbi kaldırdı. Sonra kendileri de şetâ’im-i intikâdiyyeleriyle sefâlet-i ahlâkiyyelerini teşhir ettiler... Biz mukâbele-bi’i-misl ile parmaklarımızı telvis edemezdik. Hatta aramak için onların yazdıklarını karıştıramazdık: Kemik bulmak için sürpüntü karıştırmak köpeklere yakışır! Budalalar âsâr-ı cedide muvâcehesinde kızdılar, tepindiler, yaygaralara başladılar; sonra tehevür yerine tehzil, dış gıcirtısı yerine kakhaha, hiciv yerine alay kâim oldu. Her büyüklüğe karşı avâmın etvâr-ı muâmelâtı birdir: evvelâ anlayamaz kızır, sonra anlayamaz güler!..”¹⁴

Cenap Şehabettin’in edebiyat dışı yazılarıyla okuyucularına sosyal mevzuların da edebî bir dil ve üslupla kaleme alınabileceğini gösterir. Bu nedenle mevzuları ele alışında şaşırtıcı tespitlere, mizahî ve yer yer ironik yaklaşımlara yer verir. Amacı okuru bilginin soğuk yüzüyle karşı karşıya bırakmak değil, yazılarının zevkine vardırmasıdır. Onlardan

13 Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 145- 146.

14 Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 196.

birisi Belâ-yı Servet başlıklı yazısıdır. Dünya çapında zenginlerin insanı sömürerek varlıklarını sürdürmelerini hayvandan aşağı bir durum olarak değerlendiren ve Avrupa'dan, Amerika'dan örnekler veren yazar, erdemli varlığın insanları küçümseyerek, onların emeklerini gasbederek elde edilmemesi gerektiğini düşünür. Rockefeller ve Rothschild gibi bankerlere sahip olmadığımız için memnun olur: "Zenginler bu itibar ile hayvânât-ı tufeyliyye-i sâirenin kâffesinden ziyaden şâyân-ı istihkârdırlar. Zira onların hiçbirisi kendi cinslerinden bir hayvanın mesaisiyle yaşamaz; ayrı bir cinsin omuzunda beslenirler. Hele omuzunda yaşadıkları hayvanı hiçbir zaman küçük görmezler... Memleketimizde büyük zenginlerin yokluğundan şikayet etmeyelim. İlâve edeyim ki musâhabemizin ilm-i iktisad ile münasebetti yoktur."¹⁵

Sonuç

Mehmet Kaplan, canlı bir estet olarak nitelendirdiği Tevfik Fikret'e mukabil Cenap, daha bir doğal bir insan olarak yaşamını sürdürmüştür. Bir şair ve estettir ancak bunu Fikret gibi tavırlarından ziyade sanatı ile ortaya koyar. Yakup Kadri'nin onunla tanışmasında dikkatini çeken ilk husus muhatapına karşı küçümseyici istihzâî tavrı olur. Daha sonraki görüşmelerinde şairin dağınık konuşma ve davranışı sergileyişine şaşırarak Karaosmanoğlu, Cenap'ın yaşadığı aşklar ve davranışlarıyla düşünceden ziyade hislerinin adamı olduğunu belirtir.¹⁶ Şiirde olduğu kadar düzyazı alanında da Türk edebiyatının estetik zevk seviyesini yükselten Cenap Şehabettin, Evrâk-ı Eyyâm'daki yazılar ile edebî tenkidin nasıl olması gerektiğini ortaya koyar. Mizahî ve ironik dil, deneme kıvamındaki bu yazılarının pek çoğu birer gülen düşüncedirler. Anlaşılması güç olmayan mizahî ve açık bir ironiyi benimser. Rahatlıkla anlaşılmayı hedefler. Kendi bakış açısına göre toplum hayatı mizah ve ironi kaynağıdır. Ona göre insanlık ve özellikle de Türk halkı doğrudan mizah ve ironiye malzeme olabilecek zengin hayat sahneleri sunar: "El-hâsıl biraz dikkat etmek zahmetini ihtiyar eden bir nazar için her taraf bir menşe-i udhûkedir. Mizah-nüvisler muharrirlerin mevzu bulmakta en az düçâr-ı müşkilât olanlarıdır. Bâ-husus bizde!"¹⁷ Sosyal içerikli yazılarında ilhamını toplumdan alan Cenap'ın gerek bu yazıları gerekse edebiyat çevresindeki kaleme aldığı metinler, Osmanlı dönemi Türk edebiyatının sanatkârane dil ve üsluba sahip son güzel örnekleridir. Bu yönüyle Evrâk-ı Eyyâm, edebî denemecilikte üslup açısından ufuk açıcı ve yol gösterici hususiyete sahiptir.

¹⁵ Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 96- 97.

¹⁶ Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları*, İletişim Yayınları, İstanbul- 2008, s. 161.

¹⁷ Cenab Şehabeddin, a.g.e., s. 69.

Kaynakça

- Cebeci, Oğuz, *Komik Edebi Türler*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2008.
- Cenab Şehabeddin, *Evrâk-ı Eyyâm*, Yrd. Doç Dr. Hasan Akay, Timaş Yayınları, İstanbul, 1998.
- Kaplan, Prof. Dr. Mehmet, *Şiir Tahlilleri I*, Tanzimat'tan Cumhuriyete, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1991.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008.
- Okay, Prof. Dr. Orhan, *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013.
- Rorty, Richard, *Olumsuzluk*, İroni ve Dayanışma, Çev. Mehmet Küçük ve Alev Türker, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1995.
- Usta, Çiğdem, *Mizah Dilinin Gizemi*, Akçağ Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2009.
- Törenek, Prof. Dr. Mehmet, “Yazar Eser İlişkisi Bağlamında Cenap Şahabettin ve Tiryaki Sözleri”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, “Prof. Dr. İbrahim Kavaz Özel Sayısı” Yıl: 4, Sayı: 24, Mart 2016.